

ВЕЛИКА МОРАВИЈА - КОЛОСНА СРБСКА ЗЕМЉА И ДРЖАВА

Пише: Мирослав ДИМИТРИЈЕВИЋ

Magna Moravia или **Велика Моравија** је србска средњовековна земља и држава о којој „званични историчари“ до сада нису написали ни једну истиниту реченицу, упркос чињеници да њу спомиње управо цар Константин Порфирогенит, њихов најреферентнији „историчар“, у „темељним“ списима „О церемонијама“ и ДАИ - „О управљању империјом“, у којима се **Magna Moravia** спомиње чак - пет пута. Два пута у „Церемонијама“ и три пута у ДАИ. Па ипак, ово је прва књига до сада у србској историографији у којој се говори о аутономној Великој Моравији јужно од Дунава, на територији бивше србске земље Медије (Мезије—латински, коју је верификовао и Тацит у својој Историји). Друга првина ове књиге јесте та што се у њој први пут обрађује област **Tzernabusca – Crnica**, а трећа првина коју доноси ово дело је откриће тврђаве **Багрдан (Багрдун)** као **Црвене тврђаве**, и четврто откриће - да је србско племе **Багри** или **Црвени** живело у долини Велике Мораве, са главним својим центром у Багрдану – Багрдуну који по овом елитном владарском слоју и народу и носи назив.

Све до почетка 21. века, односно до појаве књиге „Срби староседеоци Балкана и Паноније“ - у војним и цивилним догађајима са Римљанима и Хеленима од 1. до 10. века, аутора др Борислава Влајића Земљаничког, србски „званични историографи“ су „мудро“ ћутали, односно прећуткивали **Велику Моравију – Magnu Moraviu** или **terra Moraviu**. А када се појавило ово дело, које је на основу научних аргумената и чињеница, историјских записа из римских и грчких извора, у последњем поглављу, открило истину о великој држави у долини србске Велике Мораве од 10 -12. века, настаје права хистерија, пре свега „историограф“ из бивших република СФР Југославије, али и европских „стручњака“, који скоро у хору тврде да је Велика Моравија уствари Моравска држава, (територија данашње Чешке) и да је цар Константин Порфирогенит управо на њу мислио. При својим „тврђењима“ користе се свим могућим неистинама, од намерно погрешног тумачења (превођења) речи, сваковрсних искривљавања и фалсификовања истине до цртања лажних карата. Кратко речено, већ деценију и по траје гиљотинирање србске државе Велике Моравије, а том каменовању се придружују и србски „тумачи“ историје. Сви се из петних жила труде да изврну Порфирогенитов опис србске Велике Моравије, њен тадашњи географски положај и границе - и припишу је Чешкој.

Наша историографија и историја су посве лажне „науче“, којима се не може и не сме веровати – „здрво за готово“. „А према Тацитовој Историји, у којој описује њему савремене војничке и цивилне догађаје у периоду од 54. до 70. године нове ере, у римским провинцијама оформљеним на окупираној територији Срба, идентификовао сам и показао десетак старопоседничких земљорадничких српских племена највећег народа **Србаља** (Трибала), по имену: **Морава, Морављани, Срби, Венди, Серви, Србани, Сармати (Сармати), Меди (Мези), Севери (стари Бореји), Раџи (Раси), Свеборуми (Свеби), Унди (Винди), Боји (Воји), Урби (Врби), Тоти (Тети)** и она српска племена која носе географске називе по својим провинцијама у којима живе. која се означавају по провинцијама. А Српске су провинције, у којима стално живе једино поменута племена Срба, ове: **Панонија са Панонским Алпима, Мезија, Илирик, Далмација, Вендика на Уни, Либурнија, Вендика уз крајње северно Јадранско приморје, Раџија и Норик** као приалпске провинције. Истовремено Срби живе у западној или панонској Сарматији, као слободној држави између Дунава и Тисе. Тацитови налази потврђени су списима доцнијих грчких хроничара, затим у потоњим хроникама Ајнхарда, Дукљанина и Порфирогенита, потом повељама владара и властеле у српским средњовековним државама: Србији, Босни са Доњим Крајем и

Доњој Славонији као вазалској бановини потчињеној угарском краљу. **Порфирогенит је пет пута, у два списка, описао постојање српске кнежевине Велике Моравије, јужно од Саве и Дунава са Београдом (почетком X века), на територији пруженој од Дрине до Видина и реке Искар, докле је била граница српске провинције Мезије**".¹¹ „Дакле, већ овде можемо назначити, а у даљој анализи доказати, источну границу Мезије, која иде природном линијом: од ушћа реком Искар, потом реком Струмом до Сера, српског имењака, кога Тацит и не помиње, јер је саграђен после Тацитова списка. Пошто се Мезија простира и источно од Старе Планине, до реке Искар, поменути војни патрициј Јулијан је пролазио преко превоја са путевима, тј. преко Вршке Чуке и Кади Богаза у правцу Виндина (Видина, без сумње града Срба - Винда); или се верао пешачком стазом преко превоја Св. Никола; или је ишао путем преко превоја Градина у правцу Сердике (Софије). **Сви овде поменути градови, односно насеља (Видин, Сердика и Сер) добили су називе по Србима**, јер су Срби једини чисто словенски генс, на југо-истоку Европе, којег спомиње Тацит. Остали су се раније или касније сепарирали од Срба, стицајем разних околности, међу које спада и незнање о своме пореклу.

Иначе, између Старе Планине и Искара живело је српско племе Севери – Северци (ранији назив Борејци-прим. М. Д.) или је тај назив само пермуто од Серви. Сви ови градови су изграђени почетком II века, за цара Трајана и његова наследника цара Хадријана (117 - 137). Ако су се по српском племену Венди називала многа насеља под Алпима, могла су се по истородном и истозваном народу, и по истом принципу, називати и подно Старе Планине. За оне што знају да читају и инвентивно размишљају, тиме је порекло назива Видина довољно објашњено, а томе се могу додати и доцнији факти у вези са Видином, као и чињеница да су ту област између Искара и Старе Планине населили Севери – Северци (Борејци – прим. М.Д.), што је назив пермуто од Серви, комшија западно од Старе Планине... Једрене, па је логично да је тад подигнут и Сер на доњој Струми и Сердика на горњем Искару; а тиме је био спојен Трајанов мост са путним правцем Видин - Сердика - Хадријанов град, па одатле правац за Солун преко Сера.

Без сумње, на природној граници између Мезије и Тракије, од Сера правцем река Струме и Искара до ушћа у Дунав, успостављена је и етничка граница обележена етнонимима, тј. насељима названим по Србима: Сер – Сердика - Видин (Виндин)".¹²

„Године 822. Ајнхард спомиње на сабору у Франкфурту изасланике ових народа: Абодрита, **Сораба**, Вилца, Бохема, **Моравца**, *Boheimorum*, **Marvanorum**, *Praedecentorum et in Pannonia Sclavorum, id est Abodritorum, Soraborum, Wiltzorum, Boheimorum, Marvanorum, Praedecentorum et in Pannonia residentium Avarum legationes cum muneribus ad se directas audivit*". Ајнхард поводом тог сабора јасно каже да је био сазван ради сређивања прилика у источном делу царства ("ad utilitatem orientalium partium regni sui.."). Ради тога он позива изасланике најпре свих источних Словена, наравно оних који су улазили тада у састав франачког царства а затим и Авара. Међу народима чији су изасланици изишли пред цара били су, као што смо видели, Абодрити, **Срби** Вилци, Бохемци, **Моравци**, Предеценти и Авари. О архонту **Моравије** нагађа се веома много, а највише се помишља на неку архонтију у области реке **Велике Мораве**...".¹³

Па и поред свих научних аргумената, података, докумената, историјских записа и хроника старе и нове ере, из врло поузданих извора, које нико до сада није могао да оспори, србска средњовековна земља и држава **Magna Moravia** остала је „terra incognita“-непозната земља- за већину Срба у двовековним генерацијама, па чак и за Србе Моравце, народ који и данас живи на својој великоморавској територији, као и њихови преци на почетку историје у Лепенској култури и Винчанској цивилизацији.

Већ поменуте списе „О церемонијама“ и „О владању империјом“ цара Константина Порфирогенита, „историчари“ бечко-берлинске-ватиканске провинијенције потржу чим треба поново да „доказују“ како се наводно србско име ту први пут спомиње у писаним историјским документима, (што смо их апсолутно демантовали на претходним страницама), али се ти исти „званични историографи“ не усуђују да кажу да је и у време Константина Порфирогенита Србија имала шест кнежевина, међу њима и **самосталну (аутономну) кнежевину Велику Моравију**. Тај података не сме да се обелодани, а кад се то и чини, онда се србски „званични историчари“ придружују страним истраживачима и стручњацима „нордијске школе“ (експертима за фалсификовање србске

историје) и као „граја папагаја креште“ како се ради о некадашњој Великоморавској држави у садашњој Чешкој, а не о **Великој Моравији** у поддунавској Србији.

Аутономна држава **Велика Моравија**, као једна од шест кнежевина Србије на почетку 10. века одређује нам положај и источну границу државе и земље Србије. О томе нам говори Др Борис Влајић Земљанички у делу „Срби староседеоци Балкана и Паноније“: /4

„**За утврђивање територије и границе велике "земље Србије" на почетку X века, потребно је осветлити мрак и са српске "кнежевине Моравије": 1) Доња Србија, северно од жупа Ливно и Цетина и 2) Рашка са којом се "на планинским странама" и спреда границе приморске српске земље Дукља и Травунија. Доња**

Србија или Вендика код Тацита директно се спомиње код другог аутора, а Рашка више пута у Летопису попа Дукљанина и као епископија - епархија Расон, у оквиру Охридске архиепископије, у повељи цара Василија II из 1020. године.

Четврту српску област, у границама јединствене велике копнене етничке земље Србије, аутономну кнежевину Моравију или "Велику Моравију", северно од Рашке ка Сави и Дунаву, спомиње Порфиригенит у списима Церемоније и ДАИ“.

Па и поред свих научних аргумената, података, докумената, историјских записа и хроника старе и нове ере, из врло поузданих извора, које нико до сада није могао да оспори, српска средњовековна земља и држава **Magna Moravia** остала је „terra incognita“ - непозната земља - за већину Срба у двовековним генерацијама, па чак и за Србе Моравце, народ који и данас живи на својој великоморавској територији, као и на почетку историје у Лепенској култури и Винчанској цивилизацији.

Већ поменуте списе „О церемонијама“ и „О владању империјом“ цара Константина Порфиригенита, „историчари“ бечко-берлинске-ватиканске провинијенције потржу чим треба да унизе и униште српску историју.

Грчки цареви Порфиригенит лично и таст му, а истовремено и савладар Роман, упућују писма за свечаност архонту Срба, односно „земље Србије“ са њеним областима: Рашком, Босном, и западном Доњом Србијом – Српском крајином. Писма су послата: **"Архонту Хрватске, архонту Срба, архонту Захумљана, архонту Конавља, архонту Травуњана, архонту Дукље, архонту МОРАВИЈЕ ..."** Из позива се види да „архонт Срба“ као владар представља све Србе унутрашње Далмације, што упућује на закључак да је „земља Србија“ опет уједињена под кнезом Чаславом, осим **АУТОНОМНЕ ВЕЛИКЕ МОРАВИЈЕ**, пошто је њеном архонту послато засебно писмо – позивница./5 **Магна Моравија - Велика Моравија**, аутономна кнежевина носи назив према српској реци Великој Морави.

Велика Моравија се налазила северно од области Рашке, уз ток Велике Мораве, затим Западне Мораве, највећим делом на њеној левој обали, а на истоку од Велике Мораве, односно са њене десне стране, прелазила је обале Тимока и простирала се све до Искара, док се на северу пружала све до обала Саве и Дунава.

Зато је тврђење антисрбских историчара, домаћих и страних, да је реч о кнежевини - Моравска (у данашњим границама Чешке) намерна, смишљена неистина, велика заблуда, односно бесмислица. Зашто? Па зато што европска Моравска кнежевина, пре свега, никада није била на Балкану, нити под влашћу тзв. Византије, чак не ни у њеном суседству. Па према томе цар Константин Порфиригенит није јој ни могао послати позив за свечаност око 930. године.

Поготово не, што после смрти владара Великоморавске (Чешке) Растислава (870. године), престаје и духовна веза Царевине са Великоморавском кнежевином, јер емисари Методије (885) и његови следбеници бивају прогнани из Европе на Балкан, а од стране Ватикана, који намеће своју вољу Чесима, Пољацима, Словацима и другим тамошњим словенским народима, који ће касније примити католичку веру. И овде се поставља велико питање за кога су радили наводни ћириличари Ћирило и Методије – за Цариград или Рим? Али то је посебна тема која тражи много више простора и времена. Значи и због овог разлога цариградска царевина, коју је тада оличавао Константин Порфиригенит, није послала позив архонту моравске кнежевине у Чешкој, јер су сви односи са том старосрбском-словенском државом били поремећени. Значи послао је позивницу архонту српске Велике Моравије.

Као што се види у „Церемонијама“, на царску свечаност није позван ни архонт осамостаљене Бугарске, зато што је Бугарска од стране Царевине третирана „као

пљачкашка и узурпаторска држава“, а из истих разлога позив није адресиран ни мађарском владару, прво зато што Мађарска није била балканска земља, и други разлог је што још увек Мађари нису били покрштени у Хришћане.

„Није цар хроничар поменуо српску "кнежевину Велику Моравију" само у "Церемонијама", као што смо показали, са осталих шест српских држава и Хрватском. Он кнежевину Моравију три пута описује и у спису Управљање Царством (ДАИ). Ево где и како (гл. 13, р. 81, ed Bonn. а код Рачког Документа ...стр. 413), према нашем преводу: "Мађари ове народе оштећују (заstraшују): на западу Франачку; на северу Печенезе (Patzinacitae); на југу Велику Моравију, посебну област окупирану (спендоплоку - sphendoploci), која је сва потпуно опустошена од Мађара и сама сада подчињена; Хрвати заиста бејаху планинама ограничени од Мађара". **Дакле, из овога се види да су Срби јужни суседи Мађара, а Хрвати од њих одељени планинама Горског Котара и делом Велебита. Разумемо и то да Угари нису окупирали сву Велику Моравију, већ само опустошили.**

Следећи опис Велике Моравије (у гл. 40, ДАИ) гласи овако: "На овој страни (Дунава), од места данашњег старог споменика, још живећег (постојећег) моста цара Трајана, до неправедних зликовачких Мађара, и Београда, који је три дана путовања удаљен (на растојању) од самог моста, у којем (где) је кула светог и Великог Константина Василеоса (императора), а с друге стране (Београда), правцем курса реке (тј. пловне реке Саве - БВ) је Сермиум, који је од Београда удаљен два дана путовања; дотле је **Велика Моравија, крштена и цењена, коју Мађари пљачкају (пустоше) сваковрсно, чији првак бијаше владар свим насељеним местима**".¹⁶

Цар Порфиригенит је српску земљу Велику Моравију описао и у поглављу 42, ДАИ: "Од Солуна све до реке Дунава, ка граду Београду, има осам дана путовања, али ако није хитно напредовање. И управо ту становници Мађари, с оне стране Дунава, прелазе у земљу Моравију, исто тако подаље Дунав и реку Саву. Према доњем делу Дунава, у град Дистрас утрчавају (упадају) извиднице“.

Др Борислав Влајић Земљанички овако коментарише Порфиригенитов опис Србије и земље Моравије, као и погрешна и злонамерна тумачења неких историографа:

„Из овога цитата произлази да је бесмислено тумачење (у зборнику Рачког: Документа ... стр. 416, позивом на *Theophul. hist. I, 8, VI, 6*) по коме је Дистрас град Силистрија, близу ушћа Дунава, јер ниједно тумачење историографа, без позива на овај цитат (из гл. 40) нема смисла, пошто цар хроничар описује Београд и српску земљу Велику Моравију, од Тимока до Дрине, у коју упадају Мађари и Печенези, а не описују Печенега, продужавајући чак у Саркел, царски град". Тумачење: код Београда, Мађари улазе преко Дунава у земљу Моравију, али и подаље, ка западу, где прелазе и Дунав и Саву да би ушли у Моравију. С обзиром да Печенеги упадају у Моравију "према делу доњег Дунава", они то чине свакако са севера преко Трајанова моста или крај његових остатака; тј. улазе пре ушћа Тимока (у Дунав), на којем је граница дела Моравије потчињеног Мађарима. Бугарска је источно од реке Искар на којој је источна граница Србије, односно дела њене северне области Велике Моравије, којег нису подчинили Мађари. Такође Мађари нису тада за стално заузели ни Срем, јер и у њега улазе преко Дунава, а затим из Срема упадају у Велику Моравију, коју нису у целини окупирали, већ је држе у вазалском положају ради убирања прихода. Сада је јасан и положај Печенега, па тиме има смисла навод да су они северно од Мађара, јер се мисли на део територије Велике Моравије коју подчињену држе Мађари. На основу свега, може се закључити да се Велика Моравија простире северно од Западне Мораве до обала Саве и Дунава, и ка истоку од Дрине до Тимока и преко Старе Планине до Видина и Искара. То је, по Тациту, северни део српске провинције Мезије.

Поменути градови су свакако уз ток или у сливу Тимока. Ми језички разумемо да је Зајечар сачувао име старог царског (српског – прим. МД) града Саркела: Sarcel - Sarchel - Zarcher - Zaecher - Zajęčar, а да је Саркел - Зајечар, потоњи Гамзиград, откривен недалеко од данашњег места Зајечара...“¹⁷

Зашто наша „званична историографија“ одбацује више него јасне чињенице о постојању земље **Моравије**, када то исто тврди и највећи ауторитет за србску и словенску историографију Павле Шафарик, који „**Велику Моравију** идентификује са „правом Србијом“, како је описао и Тацит као Мезију, а то је иста ова територија коју су у прошлости насељавали опет Срби. **Кнежевину Моравију**, као што смо видели, цар Порфирогенит спомиње као државу са којом има директне дипломатске односе и која очигледно има (Моравија) висок углед у царским очима.

И сам цар Константин Порфирогенит **Моравију** подразумева са градом Београдом „и тиме верификује писмом папе Јована 8. из 878. године“.

У којим се деловима Порфирогенитових списа спомиње **Magna Moravia**, „**terra Moravia**“ или само **Moravia** прилажемо одговарајуће цитате у оригиналу, које смо преузели из дела „Срби староседеоци Балкана“ Бориса Влајића Земљаничког:

ОПИС СРБСКЕ ВЕЛИКЕ МОРАВИЈЕ У СПИСУ ПОРФИРОГЕНИТА

(На грчком и латинском језику)

"Εν αὐτῷ 8ῆ τῷ τόπῳ ἰσχυρῶς
 τῷ « Ζβη γ » > ρίβι « : τα · χβά ἰφῶτον
 ften εἶον τ, τοΟ βοκηλέως Τραιεσνου
 γέφυρα** χβτά τῶν τίς Τουβιάζ;
 ἀρχίν, ἐλῶτί St xal Βίλάγκδβ·'
 awi τριών lifjtfpiiv τι?? αὐτίς ytfu-
 ρας, εν ·/) xai εἰ ἰύργος εἶσι του
 ἀγίου χαῖ ρχγάλου Κωνβταντίου
 του β»λλέωί· xai κάλιν κατὰ τὴν
 τοΟ wvystjAOiJ** εχδρорίν εβтν το
 Σέρμκιν ἐχβνο_ τέ λт/όρενον, ἀπό
 τὺς ΒσιρφιSaEi ὁδον ἐχον Καирών
 δύο, wti ἀπὸ των ἰ»β« ἰή **Ἐγάлк>**
Μορββία ἰ ἀβάιτηβτος, w Μα ἐξή-
 λίψοίν οι ΤοСрχοи, ·ης ip]jt το еро-
 тирон ἰ Σφίνδοκλόχος. -rxtSroe· iuv

IQ iioc autem loco *ntiqaa quaedam
 monimenta sujwrsunt, tnter
 quae pons Trajani" imperatoris
 ad initia Tureiae, et Belgnula*1,
 quae triuni diermw itinere ab
 ipso ponte distat, ubi turris cst
 sancti ac Biagni Constantioi iui-
 peratoris; ei rursus aa cursuin
 fluraiiis81 extat Sinniam, quod
Belgrada abest duorum dierum
 itinerc; icde **nmgna Moravia** baptistno
 carens, quam Turcac devastaruni,
 caiusque priniceps olim
 fuit Sphendopiocus. Atque haoc
 quidero inxU Istrum fiuinen monumenta
 sunt et cognoraina. Ulte-

ἰβτέῖῖ» ὅτι obro Θηττχλονίχῖῖ ἰ-έχρι
 του ποτβαοῦ Δανοῦβεωί, εν ω το
 χάστρον еcfri το Βελέγριδχ ἐπινοαα-
 ζοῖῖῖνον, lffTtv ὁΧώς -ἰαχρων οκτώ,
 εἰ xai [d! Sta τάχους τις ἀλλά μβτά

avmauctiai -s&peu-nTrai. x» χατοι-
xoum jav oi Τουρχοτ -iMχθεν του
Δανούβιως ποτ«{i.οῦ ας τί,ν τή
Μορα^ίας γῖν, αλλά χχῖ ένθεν μέσον
του Δ*νού{5εωί χ«1 τον ^xfjx πο-
ταιιοῦ· ά?έ δε κάτωθεν τῶν [ιερών
Δχνούβίω; ποταίiΑΟῦ τίῖi Λίοτρις**
άντίτιρο: τ, Ilzr^ivaucia -Kafip^rrat,
scai «ίτ«χρζτιῖ τι xirouuz αύτύ*
(ίέχρι του Σάρχελ*9 του των Χαζά-
ρων χάβτρονi.

A Tbussalonica usque ad Danubiuai
ttianeit, in quo urbs Belegrada,
oeto dterum iter est, si
quis non featiuanter sed interquiescens
profieiscatur. Et habitat
qni («;m trans Banubium fiumen
Turcae » « **terra Moravia**, atque
etiium uiterras Dunuiuuin et Savaiu
fluvios. Ab inferioribus voro
{inrUbus DiUiubii ex opposito Distrae*
7 procarrit Patzinaeia**, ea-
que cxeiulitur ad **Sarcel^usquu**,
quod **Chazarorura** oppidum cst

"Οτι τοῖ; Ταύρχαις τα ταιαῦτα
ίθνη TtatpδbtKvTxi, trpei pt£v τ<ί διπι-
χώτιραν μίρος ζῦτων τ, Φραγγία,
πρo? δε το βορβόηρον οί Πκτζινα-
JUTSI, X» τρύς το |ΑΒΤiιυφριν<iv [^£ρος
•ή «**Μγάλιῖ Μοραβίζ** ὕ/τα 'Λ ^ώαχ
του -^EvSosXoxou, ὑτιῖ ΧΜ «ζντε-
Αώ; τ,ιρανίσιΗ) χζρι των τοιοούτων
Τούρχων χαl παρ" αυτών ΧΛτιῖχεθτι.

Turcis hac gentes contermtnae
sunt: ad oceidcntem Francia, ad
septentrioneii: Patzioacitae, a.d
roiiiridiein **macna Moravia** sive
S[»liendoploci regio, quae otnmiio
a Tureis vastata est et ab ipsis
wm ol>tinetur; Ciirobati vero ad
iimnics Tnrcls ndiaceut./8

„Сада је потпуно јасно после интерпретације описа српске Велике Моравије, (јер нам није познато да је о њој неко пре нас, по јасном извору, писао), колика је величина територије велике Порфирогенитове савремене "садашње" или "крштене", тј. цивилизоване Србије, коју ми уопштено називамо "земља Србија", у значењу: земље свих Срба, слободних или под нечијим патронатом. Сада смо још сигурнији у то: да смо правилно извукли закључке (тумачења) из података, што их је записао Тацит, о српским провинцијама на Балкану, тј. да се Србија стере од источне границе Мезије (реке Искар и Струма) до западне границе Либурније, или доцније Далмације, у "истарском горју" (Горском Котару).

Наравно, треба поменути и јужну границу "садашње Србије", као што је цар записао: да Србија, спреда од унутрашњости и планинских страна према мору, "обухвата приморске српске земље (Дукљу, Травунију, Захумље и неретвљанску

Силистрију уз ушће Дунава. Према томе, град Дистрас, имењак Истара, је западно од Видина, у пределу ближе Трајановом мосту, а према лат. етимону његов назив значи: подељени град, растављени град (неком природном преградом). Бугарска држава је стабилно и трајно стационирана у доњем Подунављу (Понту), источно од Искара, који је источна граница Србије (тј. области Велике Моравије), сагласно разграничењу Мезије и Тракије, као што је нађено по Тациту. Тај део Велике Моравије, од Тимока до Искара, Мађари нису окупирали“./9

СРБИЈА - ТЕРИТОРИЈАЛНИ КОЛОС

„Порфирогенит описује Србију као територијалног колоса и јединствену државу: од Расине (не Раса, јер се тада за Рас не зна!) и Велике Мораве ("Моравији кнежевине") до Лике и Гацке. (Напомена М.Д: Овде се не ради о реци Расини, већ о вароши Расни, данашњи Ражањ. Познато је да Бугари никада нису улазили у област реке Расине, али су долазили до Расне-Ражња. Овде морамо исправити поштованог др Борислава Влајића Земљаничког) После смрти оца им Властимира (око 855), владала су у земљи Србији три брата у подељеним покрајинама, вероватно тако што је најстарији Мутимир управљао централном зоном земље низ сливове Река Дрине и Босне; средњи Стојимир источним кнежевинама Моравијом и Рашком; док је најмлађи Гојник владао западном територијом земље Србије, низ сливове река Врбаса, Уне, Глине и Коране, тј. кнежевином Доњом Србијом. Одмах после победе над Борисом Михаилом, браћа су се нешто посвађала, из чега је проистекла победа Мутимира, који је развластио браћу у њиховим покрајинама, чиме је увео принцип једноначалија (јединства) државне власти, изједначивши државне интересе са личним, што је допринело снази и јединству српске државе.

Цар Константин VII Порфирогенит (913-959) географски описује јединствену етнички хомогену земљу Србију, као савременик Петра и Часлава. Нема сумње да је цар био добар познавалац народа и територија свога царства и суседа, и тиме се оно што као савременик описује може узимати као поуздан извор, изузев неких грубих грешака у вези са оријентацијом према странама света или хиперболичних описа драматичних догађаја“./10

Исто мишљење о положају Велике Моравије има и С. Пириватрић:

„Мени је занимљиво да се "О управљању царством" узима као неприкосновени извор, а један други део се једноставно прећуткује, а тиче се Срба такође. Овде бих се осврнуо на опис Велике Моравске, која очигледно почиње од Београда и по овоме она не би била у Чешкој, већ око Велике Мораве. Ово се слаже и са "Летописом попа Дукљанина", а такође имамо код Порфирогенита да се упадом Мађара, становништво Моравске разбежало у Бугарску и Хрватску. Нисам нашао ниједног нашег историчара, који се посветио овоме“./11

Петар Пишпеки Нађ заступа мишљење да се централно подручје Велике Моравске налазило на територији данашње Србије, а сама Моравска (Чешка) настала је уједињењем словенских племена – Бодрића, Срба који су живели уз Мораву и Тимок. /12 Петар Нађ је у праву када каже да су се Срби Моравци најпре налазили у поддунавској Морави, као својој матичној земљи, и да су се потом пресељавали у Европу, што је само донекле тачно, јер Нађ заборавља или заиста не зна, да су Срби Моравци прастановници Европе, са другим српским народима, и да су ту имали државе већ од 3000 година пре Христа. Чак и чешки историчар Плацки записао је да се за Чешку име чуло тек у деветом веку нове ере, а Чеси рачунају своју државност од времена кнеза Самка, који је био оснивач **Моравског царства**, а који је био уједно и кнез Лужичких Срба. Чеси и Словаци изводе своју државност и порекло од Срба, од србског **Моравског царства** у деветом веку, и за себе тврде да потичу од балканских Срба. Чак и хрватски историчар Рачки, затим руски летописац Нестор и пољски научник Суровјецки тврде у својим делима – да су Срби Венди прастановници Европе. Павле Шафарик посведочује да су Срби присутни у Европи најмање 5000 година, односно најмање 3000 година пре Христа. Средњовековни грчки хроничар *Халкохондило*, осим што поуздано зна „да су Срби Трибали народ најстарији и

највећи...“, већ тврди за србског цара Душана да је имао намеру да опет створи, односно обнови „европску империју србског народа“.

Почетком 9. века Христове ере, тачније 823. године одржан је у Франкуфурту на Мајни велики франачки скуп на којем су учествовали сви владари ондашњих важних народа и шест поглавара из шест великих србских племена: Бодрића, Љутића, Срба, **Мораваца**, Браничеваца, Лужичких Срба и Вјатића. Потомци тих народа сада су претопњени у друге европске народе Французе, Немце, Данце, Норвежане и тако даље, и остали су да живе на тим просторима, попримивши другу веру и културу, али су сви они генетски Срби и Моравци.

Петар Нађ неће да зна да је народ Моравци пре Немаца живео на тлу данашње Немачке и да је то постојбина Срба и Петар Нађ неће да зна ни то да је наш народ - Моравци пре Немаца живео на тлу данашње Немачке и да је то постојбина Срба и Мораваца. О томе нам сведочи и хрватски историограф Фрањо Рачки који је такође писао да су пре Немаца на тим просторима живели Полабски Срби, и то племена: Љутићи, Ратари и **Моравци**. Још једном се у историјским изворима јавља неуништиво племе, односно *народ Мораваца*.

Тај велики огранак Срба, који је долазио из Индије, на тлу Европе, западне, средње и северне основао је више својих држава. Најпре је основао Балтичку Србију 1460. година пре Христа, потом је, некако у исто време формирао и Белу Србију. Срби су потом оформили државу Борусију, данашњу Пруску, око 1200. године пре нове ере, а потом усред Немачке и Европе - Велику Србију око 700 година пре Христа.

Све наведене тврдње најпре ћемо поткрепити подацима које нам нуде најпознатији и у своје време најугледнији историчари и научници, а чија наука није ни до данас оповргнута:

Немац Др. А. Хефнер, поводом серије „Трагање за коренима Срба“ пише о потонулом граду Винети, који је некада био највећи град Европе, понос лепоте и назива га „Атлантитом севера“ или „Србским Амстердамом“. Рибари и сада нерадо бацају мреже на том делу Северног (некада Србског или Ерског мора), јер им се чини да чују звук звона са цркава, плач деце и жамор на улицама.

Отпор асимилацији Срби су пружали све до осамнаестог века, када су и србска села претопљена у немачку масу. Ипак, Лужички Срби су остали као „Србско острво“ у германском народу, као необориво и живо сведочанство да су ту Срби живели 3000 година пре Немаца и да су ту имали неколико огромних држава усред Европе, неколико – Великих Србија, о чему нам сведоче сви релевантни историјски извори страног порекла.

„Ево шта је о етничкој и територијалној слици и географском положају Србије и приморских српских земаља, као и Хрватске, (КОЈА ЈЕ БИЛА ПОД УПРАВОМ СРПСКИХ КНЕЗОВА Мутимира и Часлава), цар написао /13

Прво је навео, без неког системског редоследа, да се Хрватска састоји од једанаест жупа, са називима: Хлевиана (Ливно); Ценцина (Цетина - место); Имота (Имотски); Плева (пермутован назив од имена римске путне станице Пелве) западно од Ливна; Песента је вероватно Сењ, односно Синац у општини Оточац, лат. *pes m, pes perrectus*, стопа, дужна стопа, фиг. мало место, увалица, или *pestis*, сиромашно, сиротињско, јадно место, планински сточарски крај, као што и јесте Сењ и цела општина; иначе, ова Песента нема везе са Песетом (Пестом) са Уне из XIII века; Тнина је Тињ код Бенковца или Тињан код Пазина, трансформацијом Тина, Тињ, Тињан, јер не може бити Книн, пошто "Т" са 6 - сигма чини грчко "тЦ", а не лат.

"С" чит. "К", па Тн не може бити "С" тј. "К" у Тпепа, и није Книн, ве* Тињ; Сидрага је Мошћаничка Драга код Опатије; Бребера је Брибир у општини Цриквеница; Нона је Нин као део Равних Котара до Новиграда; Нина је жупа под Велебитом, од ушћа Зрмање до иза Карлобага; Параталасија - Параморе је оксобровачког залива до Новиграда, са градом Кори (Карин).

Цар хроничар наводи у Хрватској и девет насељених градова, по којима је названа већина поменутих жупа. Локацију тих градова ми налазимо у следећим пределима: *Belogradun*, Белград је место у општини Цриквеница; *Belitzin* – Белицин је неко од места: Бело, Бело Село, Бела Водица у општини Делнице или Белино у општини Бенковац; *Тепен* је Тињ, главни град истоимене жупе; *Scordona* је Скрадин; *Chlebena* је Ливно, град истоимене жупе; *Stolpun* - Столпун је место Стобреч у општини Сплит или место Столац, општина Сињ, а сам Сињ неки виде као жупу

Нину, налазећи јој алтернативни назив Смина - Сињ, што има логичку подлогу, с обзиром на насељеност Хрвата према Сињу и Ливну; *Согі* је Карин.

У саставу јединствене земље Србије за Властимира била је и Травунија, а за Мутимира и Часлава све приморске српске земље, што се потврђује и према Летопису попа Дукљанина. Порфирогенит о томе јединству наводи пример Травуније (у гл. 34), речима: "Земља Травуњана и Конављана је једна. Тамошњи становници воде порекло од некрштених Срба, који су ту живели од оног архонта који је пребегао цару Ираклију из некрштене Србије до архонта Србије Властимира. Овај архонт (кнез) Властимир даде својој ћерци за мужа Крајину, сина Велаиса (Белоја је роман. од "Велаис" - БВ) жупана Травуније. Желећи да прослави свога зета, именована га за архонта, учинивши га самосталним (у границама Србије - БВ). Од овога се роди Хвалимир, а од овог опет Чучимир. Архонти Травуније увек су били под влашћу архонта Србије..."

(Напомена Б. В.: ДАИ, стр. 53. Под "уједињењем свих српских земаља" са окупљеним народом, под Чаславом, подразумевамо: све кнежевине и земље у старим балканским провинцијама, утврђеним према Тацитовој Историји, при чему су према Диоклецијановој реорганизацији Далмацији прикључене: у целини Илирик и Вендика, затим источни део Либурније и западни део Мезије, док је јужни део Мезије подчињен Византији и крајњи источни део уз реку Струму и видинска област. А то значи, цару савремене и од њега означене, директно или индиректно, српске земље и кнежевине су: **Велика Моравија, Рашка, Босна, Доња Србија (доцније кнежевине Доњи Крај и Доња Славонија); Лика, Крбава и Гацка, или тзв. Западне Стране;** затим приморске српске земље: Хум са Паганијом, Травунија са Конављем и Дукља.)

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА О ВЕЛИКОЈ МОРАВИЈИ

Обиље историјских података, чињеница и аргумената из најрелевантнијих извора, докумената и списка, из пера најугледнијих историчара Старе и Нове ере, користећи чак и поједине антисрпске изворе и писце, у којима се често поткрала истина о Моравији и Србима, надам се да смо најпотпунијим приступом по први пут у нашој историографији овом књигом дали потврду да се Порфирогенитова Велика Моравија налазила на простору много ширем од данашње поддунавске, северне Србије, и да су њене границе покривале скоро све територије западних државица насталих после распада СФР Југославије, иначе, творевине српског народа, а на истоку до Искара или границе Горње Мезије из 1. века нове ере, како смо и видели код Тацита.

И са географског аспекта, Велика Моравија се налазила у Србији. Порфирогенит описује Велику Мораву, а знамо да само Срби имају Велику Мораву. Са леве стране Дунаване постоји Велика Морава, већ само Морава. Дакле обична, без придева – велика.

Слив српске Велике, Јужне и Западне Мораве је већи за десет хиљада квадратних километара, и Чеси никада нису имали реку под називом Велика Моравија или Магна Моравиа. Наше три Мораве су дуже за сто километара од Чешке Мораве. Дакле, назив Велика Моравија – Магна Моравиа, достојна је да носи само српска Велика Моравија, како је Константин Порфирогенит јасно и описао. Његови заступници данас, у погледу описа српске Велике Моравије уопште га не поштују, иако га у сваком другом делу следе. Значи њега и његове аргументе поштују само онолико колико им одговара у антисрпској кампањи.

ОБЛАСТ ЦРНИЦА (ЦРНА ЗЕМЉА) У ВЕЛИКОЈ МОРАВИЈИ

Tzernabusca – Црница или Црна земља споменута је код Порфирогенита, што се види и на венецијанској карти коју је израдио католички монах Бандур. **Tzernabusca** је централни део **српске Велике Моравије**. Без обзира што је **Tzernabusca** присутна У историјским документима, нико од припадника немачко-ватиканске идеолошке историјске школе није се њоме позабавио, као ни са другим српским географским називима датим у „Церемонијама“ и ДАИ.

Кроз Параћин протиче река Црница, убележена као **Tzernabusca** на Бандуровој карти (**Църнабусца, или Чернобусца, или Църнобуча; скорее всего Църнабуца – “Черный кусок земли”**). Према старосрбском, односно и према преводу са савременог руског језика, као што се види – Црна земља би могла бити баш та долина Црнице, Црноречје.

Морамо, ипак, нагласити више могућности у вези са **Цернабуском**. Можда се ради о реци која је јасно уцртана као десна притока Велике Мораве, али и могућност - да се ради о граду из времена Константина Порфирогенита. Постоји још једна могућност да је у то време цео овај крај, област око поменутог реке добио име - **Црница**, коју је монах и картограф Бандур уписао као **Tzernabusca**.

Мислимо да ће пре бити да је у питању ова последња могућност, односно, да се ради о територији данас познатој као **Црнички крај**, односно ради се о целој области која носи име по реци - **Црници (Црна земља)**.

Не заборавимо ни чињеницу да код села Криви Вир извире **Црна река (Црни Тимок)** и да се тај крај и сада званично у географским и историјским картама зове – **Црноречје**. Оба хидронима (топонима) потичу из велике давнине и никада се нису мењали. **Црница** извире у Сисевцу и тече према Великој Морави у смеру – запад, док **Црна река (Црни Тимо)** извире код Кривога Вира и тече мало према југу, а онда испод Ртња наставља у смеру – исток. Обе реке су део кучајске хидронимије, ту је практично вододелница, развође водотокова, и некада су обе реке биле много богатије водом.

Долина и кањон Црнице и реке Грзе, њене леве притоке, био је најкраћи пут из долине **Велике Мораве (Велике Моравије)**, преко данашње Честобродице и долином **Црне реке (Црног Тимока)** до источне Србије, Видинске Србије, Трнске Србије.

То је била и остала најважнија транзверзала из Велике Мораве (Велике Моравије) према истоку, најважнији путни правац, војни и трговачки од праисторије до данас. И данас у народу Мораве се врло често чује његов стари назив - Видински пут.

Ако се подсетимо да је овај путни правац спајао велики Народни пут низ долину Велике Мораве (касније *Via militaris*, Цариградски друм) са Гамзиградом и још старијим (вероватно) **Sarcel-om**, односно **Zharcel-om** (царским градом, данашњим Зајечаром) и Видином, који носи име србског народа Винда (Виндин), а који су га и подигли својевремено, онда није случајно топоним – хидроним **Tzernabusca** убележен на карти.

Додатну сигурност нам даје и податак да је 333. године споменут Сарматес, а чију локацију археолози још увек нису пронашли у околини Параћина, града који хоће да баштини Сарматес као своје историјско наслеђе и повесни континуитет, онда ствар постаје много озбиљнија.

Прокопије, познати историчар из 6. века, описујући војни пут *Via militaris*, наводи и податак да је **Sarmates одмах после Horeum Margia прво велико место**.

Три века раније Француски хаџија у „*Јерусалимском путоказу*“ 333. године, **спомиње Mutatio Sarmatorum**, римску станицу за промену коња. Овај податак нам говори да се од станице за промену коња, почетком 4. века, Сарматес развио у град, и то други по величини иза Хорреум Маргиа, односно (слободни смо претпоставити) треће градско насеље по величини у римској Горњој Мезији, односно у долини Велике Мораве. Нема разлога да не верујемо Прокопију, који је врло опширно и детаљно описивао грађевине Јустинијана Првог, цара србско-ромејског царства, (и србског свеца) односно империја која је за његово доба достигло највећи степен процвата и територијалног проширења. Уз то Прокопија ни једна историјска школа не побија, већ напротив он ужива углед и поштовање код свих истраживача.

На важној раскрсници, најважнијих путева на србском Балкану, велики Сарматес је морао играти врло значајну улогу у економском, трговачком и војном смислу, јер је код Сарматеса (данашњи Параћин) постојала и стална војна посада.

Јиречек и Милер убицирају Сарматес на локацију данашњег Горњег Видова, док га Феликс Каниц смешта у близини Сикирице, општина Параћин. Саво Ветнић каже да се налазио у пределу „Слатина“, северно од Стаclare, а Душан Рашковић претпоставља да се налазио код данашњег села Стриже... Мислимо да је Саво Ветнић, ипак, најближи историјској истини по питању локације Сарматеса.

Археолози у овом делу Велике Моравије нису сигурни ни где се налазило поменуто утврђење, односно каstrум у околини данашњег Параћина, а које је уцртао Феликс Каниц,

док неки истраживачи аматери одлазе у неки запуштен стари град који се налази са леве стране пута Парафин-Зајечар (стари Видински пут), али пре скретања за одмаралиште на Грзи. Ми нисмо имали прилике да видимо тај локалитет, већ смо за њега чули од поменутих истраживача.

Шта спаја, осим коренске морфеме **Sar** (Sarbi-Сарбати-Сармати или Срби) и да ли су **Sarmates** и **Sarcel** били у стварној историјској комуникацији можемо за сада само претпостављати, и то са врло значајном сигурношћу.

Војни пут (Виа милитарис) ишао је поред Дунава на исток два дана хода до Виминацијума, одакле је скретао на југ кроз Magni Moravii – Велику Моравију и петог дана пешак је могао стићи у други по величини и значају град у тзв. Горњој Мезији – Хореум Марги или древни србски Тројан град, односно локација данашње Ђуприје.

Како је **Sarmates** **одмах после Horeum Margia прво велико место** (према Прокопију), а овај запис је начињен у 6. веку, можемо претпоставити да је Сарматес био заиста важна раскрсница Централне Велике Моравије, односно Србије (Горње Мезије). И данашњи град Парафин, на приближној локацији, такође, је врло значајна раскрсница модерне Србије.

Из Сарматеса се скретало на исток и долином Црнице, потом Грзе излазило на Честобродицу и силазило у долину Црне реке (Црни Тимок). И сама реч Тимок на старосрбском значи –тамно, тавно, црно...

То двоструко Црноречје (Црнице и Црне реке) одредило је, ваљда и име овом крају који је код Порфиригенита у десетом веку споменут као **Tzernabusca**.

Сарматес и Сарцел (Zharcel - царски град) имали су очигледно сталну и неизбежну комуникацију.

Постоје материјални докази да се у близини Зајечара (**Sarcel-a** односно **Zharcel-a**) на брду званом Краљевица налазила топионица злата, и да је ту по легенди боравила Краљица, кријући се у подземним одајама од пљачкаша из Азије. Брдо није детаљно истраживано, колико је нама познато, а пошумљено је почетком 20. века.

Дакле и у 10. веку земља **Tzernabusca – Црница или Црна земља, двоструко Црноречје, има свој значај јер је спомиње и цар Константин Порфиригенит.**

На карти која следи, читалац се може на очигледнији начин уверити у нашу претпоставку (теоријско откриће) о значају ове области кроз историју Србије, а пре свега Велике Моравије, земље и народа Мораве, од дубоке историјске прошлости до данас.

Tzernabusca – Црница, Црна земља, Црноречје, на Бандуровој карти, венецијанско издање (Tzernabusca - (Църнабусуца, или Чернобусца, или Църнобуча; скорее всего Църнабуца – “Черный кусок земли”).

БАГРДАН (БАГРДУН) – ЦРВЕНА ТВРЂАВА

Багрдан је село у Средњем Поморављу, 13 километара северно од Јагодине, у Поморавском округу. Убележен је на свим топографским и географским картама Србије. Због свог геостратешког положаја играо је врло значајну улогу у историји србског народа Мораве и у старој и у новој ери, све до Првог и Другог србског устанка. Суужење главног цариградског пута између Велике Мораве и последњих заталасаних обронака шумадијских брда добио је назив – Багрдански теснац. Захваљујући њему Срби су током своје историје успешно контролисали главни Народни пут с леве стране Велике Мораве, односно главну балканску магистралу.

Први, за сада познати, историјски запис о Багрдану потиче из 1381. године у повељи кнеза Лазара манастиру Раваници. Јеротије Рачанин 1704. године помиње у свом путопису Деву Багрдан као турску паланку. Багрдан је за варошицу проглашен 1841. године и тај статус је имао све до почетка педесетих година 20. века.

Багрдан носи врло необично име којега више нема, чак ни сличнога, на србској, односно европској топографској карти. Од када потиче тај назив? И шта значи? Потиче из далеке праисторије, највероватније око 1500. до 2000. година пре нове ере, када су на овом простору живели древни Срби, односно владајући и витешки слој у тврђави која се налазила на простору, условно речено, данашњег Багрдана. Из тог утврђења владарска елита Срба контролисала је северну капију Поморавља на левој обали Велике Мораве, односно главни србски и балкански пут који је ту пролазио, као и данас аутопут Е 75, кроз Багрдански теснац.

У коренској морфемии овога топонима налазимо основу БАГР или БАГРА. Багра је у древном србском језику означавала црвено-тамну, пурпурно-црвену боју. Повлашћени владарски слој, велможе (велики мужеви), кнежеви и краљеви једини су имали право да носе огртаче црвене – багрене боје. Народ је њихове владарске кабанице, орнате звао – багренице, које су биле најсигурнији знак да они који носе црвено-пурпурне багренице, припадају најужој владарској касти или фамилији. То је био повлашћен слој, на челу са господаром и та србска владарска и борбена елита добила је име – БАГРА.

Не само у праисторији Срба, већ и у средњем веку, приликом крунисања на великим саборима, наши владари, добијали су владарске знаке коња, мач и БАГРЕНИЦУ, ПЛАШТ КРВАВО ЦРВЕНЕ БОЈЕ. Тај владарски орнат – плашт допирао је до земље, имао је уске рукаве и златом украшене оковратнике. Од средине 13. века багреница или црљеница имала је припијен крој уз тело владара, и израђивана је од врло скупе црвене свиле или плиша, опет богато извезена златним концем.

Сви велики јунаци у нашој народној поезији и традицији враћали се са бојног поља – „обагрели у својој крви“. Израз ОБАГРИТИ налазимо и на покрову монахиње Јефимије, који је везен у славу кнеза Лазара, златним нитима. Прилажемо доказ о томе да је и почетком 15. века у србском речнику постојала реч – БАГРА:

Покров је у главном добро очуван; нешто је мало подерао десно горе испод оквира. Свила на којој је вез, подложена је дебелим платном, а постава у покроба, такође од свиле и угасито-црвене боје, из новијег је времена“.³⁾

На покрову извезла је Јефимија ову од слова до слова са покроба тачно преписану похвалу:

„† Бѣ краснихъ мира сего възпитал се юси ѿ юности твоје ѿ новїи мѣстиче кнеже лазаре и крѣпка роука гана въ всехъ господахъ земльнихъ крѣпка | и славна показа те гѣоствовала юси землю ѿчкства си и въ всехъ вѣдѣхъ възвѣдила юси вѣроучение ти хрѣтиани и мѣжкственниъ срѣце^м и желеаніе^м бѣгоучствіа изъшъль юси на змѣа и споста^т бжѣтвниъ цркъвъ расѣдивъ несѣтрпимо бити срѣцѣ твоємѣ зрети хрѣтиани ѿчкства ти вѣдѣнниъ бити изманатени аще ли сего не полъчиши вставити тѣкнѣ висотѣ земьнаго гѣоствѣа и вбагрити ес кровлю своєю и съвѣкшпити се съ коннѣнаго цѣа | тѣкже ѿ двѣ желеме полъчил еси и змѣа звил еси и мѣниа вѣкнѣ възприел еси ѿ ба и нїа не въ забвнїе постави възлюбленнаа ти чеда ѿхже сїрихъ вставил еси прѣкшѣствіе^м твоимѣ

²⁾ Geschichte der serbischen Literatur. (1865), 171.

³⁾ Okázky občanského písemnictví. 1870, 27. С. XX.

*Подвучено у тексту: „и обагрити се кровљу својом“
(Превод Лазара Мирковића)*

Потребно је истаћи да на простору западне Индије и Афганистана и данас многа места имају префикс – БАГРА, па тако већи број градова се зове – БАГРАМ. Овај податак потврђује нам старост ове речи, која потиче из древног србског (рашко-белашког) језика, а пренета је чак и у Индију приликом првог насељавања под вођством србског цара Арија Србинде. Зна се да је србска основна боја – црвена. Боја крви. Због истокрвности великог србског народа, она је и заветна боја. Боја братимљења. На неким историјским картама код данашњег Загреба уцртан је град (Б)Аграм. Верујемо да се ради о БАГРАМУ – али су цензори србске историје на сваки начин „обогативали“ србске називе, имена, географске и етничке појмове. Па је вероватно тако учињено и са србским градом код Градишке - (Б)Аграмом. Срби су били познати и посебно цењени због издвајања и производње – црвене боје из руде живе. На србском Балкану црвена боја се производила на Авали. Вадила се из рудника Шупља стена. Био је то живин цинобарит, који је имао врло широку примену: од бојења до медицинске употребе. Жене су производиле ову боју, веома тражену у свету, а њихова заштитница била је богиња Сербона, парнака Бога Сербона или цара Срба Макеридовића, императора трећег светског србског царства (после Арија Србинде и Нина Белића. После Срба Макеридовића у четвртном веку пре нове ере србским светским царством загосподарио је Александар Велики Карановић).

У даљем етимологисању речи БАГРА долазимо до појма – **багрем**. Црвени багрем је аутохтоно дрво. Има га у земљама око Србског Медитерана, (Меди=Срби и terra (lat)=земља) па наравно, и на србском Балкану. У корену речи БАГРЕН =БАГРЕМ налази се реч (коренска морфема) БАГ. Баг је Бог, на старосрбском језику. Багрен је Божје дрво. Дрво од највишег Божјег поверења. Божанско дрво. А пчеле баш од њега праве најбољи мед. Србски багрено мед је на врло високој цени и сматрају га најбољим медом на свету. У Старом завету имамо доста података о багрени=багрему. **Ковчег савеза (Старог завета)**, тајанствени сандук, био направљен од багрема дужине 1,75 метара. И шатор од састанка имао је три зида од багренових дасака, које су биле пресвучене златом. Мојсије је добио упутство за прављење ових светиња од самога Господа Бога. Врло је занимљиво да само Срби су задржали древно име за багрем - Божје дрво.

Морамо сада етимологисати и другу реч из појма БАГР **ДУН**. У језику праисторијских Срба тврђава се називала – ДУН, мада припадници „званичне историјске школе“ тврде да

је дун – келтска реч за тврђаву или утврђење. Нажалост, већ одавно је елаборирано у истинитој аутохтоничкој историјској науци (Ранка Куић, „Црвено и бело, келтско-српске паралеле“) да су Келти велика грана огромног стабла србског народа и та им то име потиче од Грка. Они су себе звали Сорбима и Сорбисцима, али је њихово име, као и имена свих србских племена, увек у страним хроникама погрешно писано и намерно искривљавано.

Елем, **ДУН је зид, тврђава. И данас се србски зидари зову – дунђери. Посебно су цењени они са југа Србије око Ниша, Лесковца и Црне Траве..** Код данашњег Багрдана је постојала тврђава БАГРАДУН или БАГРДУН, што значи – ЦРВЕНА ТВРЂАВА. Даљом деривацијом ове речи кроз миленијуме дошло се до данашњег назива – БАГРДАН. Ни после толико хиљада година име Багрдана се није суштински, битно променило. А да **Багрдун** није усамљена тврђава (**дун**) говоре нам имена следећих праисторијских србских градова: СингидУНум, КапедУНум, на крају и сама река ДУНав је била водена ТВРЂАВА – ВОДЕНИ ЗИД, ДУН. То је била дуго времена неосвојива тврђава која је и најхрабрије брзо односила на онај други свет НАВ. (ДУН НАВ). Древни Срби су свет делили на ЈАВ (ЈАВУ), НАВ (ТАМУ) и ПРАВ (НЕБО-БОГ). Отуда вероватно и потиче србска молитвена, химничка песма „БОЖЕ ПРАВДЕ“. А именом ПРАВДА – УПРАВДА, ПРАВДОЉУБ звао се у шестом веку и највећи цар србско-ромејског царства Јустинијан Први, који је освојио све земље око Медитерана, што после њега нико није успео да понови. Владао је од 526-565. године. Саградио је невероватан број тврђава и утврђења, мањих и већих, затим је саградио и прекрасне храмове од којих је својом лепотом непревазиђена СВЕТА СОФИЈА или Храм Мудрости Божје. То се обавезно изоставља из наше историје, па чак тај податак не истиче ни Србска православна црква. Писао је и богословска дела и био је дубоко верујући човек.

Свака тврђава је имала своју најјачу, најутврђенију кулу, која се звала ДОНЖОН кула. Мислимо да је први слог ове речи ДОН, само преличено име древног србског назива за ДУН – ТВРЂАВУ (ДУН жон кула=ДОНжон кула).

Багрдан је археолошки још увек неистражен локалитет, осим великог броја предмета коњске опреме, који се приписују Келтима о чему је говорила др Ранка Куић: „Мене су са РТС-а позивали у помоћ да им објасним шта значе на келтском имена са локалитета на којима је нешто пронађено из тог времена. За БАГРДАН сам рекла: Не знам шта је тамо откривено, али тај назив говори о чопорима коња. И заиста показало се да су тамо нађене силне коњске опреме“./ 14

Велика је вероватноћа да би се озбиљнијим откопавањем терена у **Багрдану** и његовој околини морали наћи остаци праисторијске тврђаве у којој су владале србске велможе племена **Багри**. Коњска опрема пронађена у Багрдану потврђује нам истину да су србска племена Мораве били врло познати коњаници кроз стари век. Моравска коњица цара Александра Великог је била „пробојни гвозд“ за непријатељске редове. Убеђени смо да би обимнија археолошка истраживања дала изненађујуће добре резултате и да би се ово наше теоријско откриће **Багрдана** као Црвене тврђаве доказало на терену. Преко пута **Багрдана**, тачније, преко реке Велике Мораве а на њеној десној обали, близу села Војске, археолози су пронашли утврђење у коме се налазе и предмети из праисторије. Мишљења смо да су ова два утврђења својевремено била у блиској комуникацији, да су имала одбрамбену и извиђачку улогу, да су њихове војне посаде контролисале најважнији путни правац старог Хелма или Балкана. Сигурно да село Војска не носи баш случајно то име.

На локалитету који се у народу зове „Јеринин град“, истраживачки тим археолога је пре неколико година открио материјалне доказе утврђеног насеља из старијег гвозденог доба, потом утврђење из четвртог века Христове ере, постојање објекта – куће из тзв. рановизантијског периода, највероватније из шестог века, као и рано средњовековно насеље. Такође, на поменутом локалитету у селу Војска пронађен је и покретни материјал који потиче од праисторије до средњег века: керамика, накит оруђе, новац... Праисторијско утврђено насеље налази се насупрот **Багрданског теснаца**, који представља северну капију Средњег Поморавља, дакле лежи на изузетно важном стратегијском месту, јер је утврђење штитило комуникацију која је ишла дуж Велике Мораве. По свој прилици од праисторије па до раног средњег века овде су, са одређеним прекидима, постојала јака фортификацијска утврђења са војном посадом – војском, по чему је насеље, највероватније, и добило име, које и данас носи. Већ сама чињеница да је, како тврде

археолози, овај град обновљен у шестом веку, јасно нам говори да се и у неколико каснијих векова овај град користио у војној стратегији аутономне србске државе Велике Моравије.

Велика Морава је велика река, а уз велике водотокове, као што знамо, ницале су и велике цивилизације, у овом случају србска цивилизација и култура. Даља истраживања овог историјски веома важног места донеће вероватно нове резултате и доказе о праисторији Срба у долини Велике Мораве, о којима су са поштовањем говорили, посебно о њиховој величини, бројности и снази, хроничари и Старога и Новог века. Али и у овом случају, као и у многим другим истраживачким радовима, археолози опет скрећу пажњу на безначајнија открића. Овога пута за истраживаче на локалитету у селу Војска било је најзначајније откриће рановизантијског објекта (највероватније да се ради о кући из шестог века). Ма каква да је та кућа из шестог века Нове ере, па не може, по логици ствари, да буде значајнија, од утврђеног насеља из праисторије, дакле од једног праисторијског тврдог града, а који је старији од те једне „рановизантијске куће“ најмање хиљаду и пет стотина година. Упркос чињеници што су и сами немачки историчари признали своје погрешне и тенденциозне историјске поставке „бечко-берлинске школе“ и све њене грешке, (као што смо већ једном истакли у овој књизи), упркос чињеници да се савремени историчари итекако интересују за србску праисторију, па чак организују и изложбе у Немачкој, упркос армији страних научника који све објективније проучавају србску повест или паметарницу и признају сва њена преимућства, истичу њену првородност у свему – наши научни радници на пољу археологије и даље не смеју да се макну дубље у србску давнину. За њих све што је старије од 2000 година, не сме да се истиче, мора брзо да се заборави и затури, маргинализује, провинцијализује, обезвреди и гурне у таму. А пажња јавности се фокусира на безначајна открића, у овом случају „рановизантијска“. А та „Византија“, као што смо већ рекли, никада није ни постојала под тим именом.

Зарад истине, треба рећи и то да је то била Ромеја. Византија у свом називу носи наводно пежоративни карактер као мање вредно Источно ромејско царство од Западног ромејског – римског. Појам Византије је у науци промовисао „на велика врата“ и Острогорски, /15 и назив се одмах „примио“ код наших „званичних научника“, кустоса (чувара) идеолошко-историјске конструкције, са свим њеним лажима и обманама.

Самим својим стратешким положајем новооткривено утврђено насеље из праисторије код села Војске, сугерира на постојање утврђеног насеља и на левој обали Велике Мораве код Багрданског теснаца, који је одувек имао капиталан значај за овај део Србије, не само из тзв. гвозденог доба, већ и од најстаријих времена србске историје и цивилизације јер је био и остао на главном путном правцу севера и југа Европе. Ова два утврђења имају значаја и у раном средњем веку у у централној балканској Србији, односно у Великој Моравији. /16

15/ Георгије Острогорски: *Историја Византије*, „Просвета“, Београд, 1993.

16/ Треба нагласити да је појам Византије лажан. Византијско царство, под тим именом, никада није постојало. Измислили су га у Ватикану и на Западу, да би се србска (словенска) историја избрисала, а становници србско-ромејског царства (тзв. Источног римског царства) подвели под власт Ватикана. Овај пројекат је настао у 16. веку и од тада почиње да се јединствени океан србског (словенског) народа дели на десетине мањих држава, измишљених нација и међусобно завађених. Први пут се појам „Византија“ спомиње 1575. године у књизи „Сорпус Historiae Bizantinae“. (Видети опширније на стр. 176-178 у делу: „Древна паметарница земље и народа Мораве“, аутор Мирослав Димитријевић, УСУ, Београд, 2015.)

СРБСКО ПЛЕМЕ БАГРИ

Срби, бројних племена, међу којима су и БАГРИ-ЦРВЕНИ, ЈЕДНО ОД НАЈХРАБРИЈИХ, били су неприкосновени господари Европе од 3.500 година пре нове ере, па све до 1. века старе ере, када почињу први сукоби Срба, на једној страни, и Гота, Германа и скандинавских племена, на другој страни

Ј. Б. Роше у свом историјском делу (*Hist. De Dane Mare, 1740.*) описује србске кнежеве и њихове кнежевине: Сегуба, Теломира, Јелашина и Богишу. Главни град им је најпре био у СРБИЦИ, а затим су га пренели на острво Јиланд или Зеланд (Лангеланд). Ту избијају први озбиљни сукоби Срба и Гота.

Иностранци историјски извори спомињу србско племе БАГРИ – ЦРВЕНИ. Запис о **Багрима** налазимо и код **Widukind von Corvey**, у оригиналном облику „*Widukindi Monachi Corbeiensis rerum gestarum Saxoniarum libri tres*“, који је писан у католичком манастиру Корвеј око 940. године. У овом документу налазимо податке о томе како се међу србским кнезовима водила борба око преузимања првенства између Мистава и Селибора „који своја непријатељства од очева наследише“, пише Корвеј. Кнез Мистав је био владар великог народа Бодрића (Ободрита – на немачком), а Бодрићима је припадало и сродно племе **Багра**. Кнез Селибор, господар племена **БАГРА** хтео је да преотме владарско преимућство од Мистава и постане владар над целим народом Бодрића, који су били највећи србски народ у Европи, и по снази и бројности мерили се са другим великим србским народом Вељића (Љутића).

Католички свештеник и хроничар **Хелмолд**, жестоко је радио на покатоличењу Срба у Европи, пре свега Лужичких Срба. Ево шта **Хелмолд** пише о племену Бодрића: „Пошто су Бодрићи и **БАГРИ** били покорени у 12. веку њихов окупатор Херцог Хајнрих Лав завадио се са данским краљем, па да би се истом осветио дозволи покореним Србима да ударе на Данску, што ови одмах и учине и за неколико дана опустоше сву земљу, а сам краљ се сакрије на острвима“.

Хелмолд, католички свештеник који је радио на покрштавању Срба, врло је лоше расположен према Србима, који одбијаху да промене веру, а његову мисију чињаху неуспешном. Због тога он настоји да **БАГРЕ** и Србе уопште представи као лош народ, иако је он био изложен дивљачком десетковању од стране Германа. О племену **БАГРИ (ЦРВЕНИ)** **Хелмолд** пише: „Данска је окружена разним изгубитинама и ОСТРВИМА У КОЈИМА СЕ КРИЈУ Срби, па их из заседе нападају на све и убијају све. Разбоји и њихове непрестане борбе са Немцима тако су свакидашње и велике, да све немачке државице стрепе од њих, па кад војска немачка навали на ове храбре борце, они сакрију у јаме жито, злато и сребро, а жене у шуме, тако да непријатељу ништа не оставе, а саме ратове са Немцима држе за насладу, и на сваком месту презиру Немце као рђе и страшљивце. Острво Фембра и Рана напуњена су таквим пиратима, који сваког заробљеног Немца одмах убијају“. Међутим, летописац **Титмар** вели да су Немци били далеко суровији према Србима и чинили им много већа зла и муке.

Немци су мрзели **БАГРЕ** и Србе, и под називом **Багри** –подразумевали понижавајуће, пежоративно значење, односно неорганизовану гомилу, руљу. Нажалост, и данас се овај израз „багра“ употребљава у сличном значењу и то баш у србском народу, иако вуче своје корене од поносног и борбеног, једног од најхрабријих србских племена **БАГРИ**, који су оставили трага и у називу данашњег места **БАГРДАН (БАГРДУН)**.

Захваљујући **Ј. Б. Рошеу** који су својој историји Данске забележио и имена србских кнежева **БАГРА**, ЗНАМО ЊИХОВА ИМЕНА. То су били: Сегуба, Тројан, Теломир, Јелашина и Богиша. А код **Хелмуда** налазимо кнезове племена **БАГРА** Селибора, Тешимира и Прибислава, који је рекао католичком свештенику **Хелмолду** да ће Срби примити хришћанство само онда кад се у правима изједначе са Немцима, који их немилосрдно угњетавају.

НАРОД РУЈАНЦИ – ДРУГИ НАЗИВ ЗА ЦРВЕНЕ (БАГРЕ)

Ко су Рујанци? На то питање добићемо одговор од **Симе Лукина Лазиха**, познатог србског историчара: „Но више свију ових Срба, они најсјевернији Срби дуж Балтичког Мора основаше Балтичку Србију у Пруској, Поморској (Померану), у Мекленбургу и ХанOVERу на сјеверним странама данашње Њемачке. А од тих балтичких Срба одвоји се велико племе **Рујанци** и насели се још сјеверније у самом Балтичком Мору на великом острву, које се по њима прозва **Рујан**, а Швабе га данас зову Риген. Временом Балтички Срби продријеше чак у Данску, па тамо основаше **Данску Србију**. Но у каснијим ратним походима својим пружаху се балтички и полапски Срби и у Шведску, Холандију, Белгију, Енглеску,

Француску, па чак и у Швајцарску. али тамо им је свуда брзо траг изгинуо. Сви ови сјеверни Срби дијељаху се у многа премнога племена. **Најглавнија српска племена бјеху**; Полапски Срби, Лужички Срби, Љутице, Бодрице, **Рујанци** и Боји илити Бојки, (Боји живљаху и у сарматској и у чешкој, Бојки, па и данас има у Малоруса племе Бојки.) За све вријеме свога живота ови Срби живљаху одвојено сваки за се у своје племенске државице и мало кад су пословали заједнички, али сви држаху једне обичаје и говораху једним истим језиком, тако, да им је, "готово свака ријеч једнака била". У прва времена живљаху они са свим слободно и независно, негђе под изборним, а негђе под наслједним старјешинама својим. За Србе у сарматској Бојки зна се, да су имали наслједне кнезове, **а Срби Рујанци имађаху своје царе и посебно своје царство на Рујану.**

Рујанци бјеху врло велики јунаци, те једно вријеме и сва остала племена српска признаваху њихово првенство и власт“./ 17

Према писању Милоша С Милојевића на истом простору, поред племена племена Поморјана живела су и следећа српска племена: Рани или Ранци, данас поменемчени као Ругијани, затим Волићи или Вељићи (касније Љутићи), Рујани или Рујанци данас поменемчени као Ругијани. Српска племена –

народи нису прихватили католичку веру и Срби - Словени су се враћали старој вери. Рујани су у храму Светога Вида (Световида) чували његову заставу изванредне величине и боје. Поштована је као божанство јер су ратници носећи је пред собом, сматрали да им она гарантује победе и даје потпуну слободу деловања у току ратних похода.

Багри су, као што смо могли да се уверимо, моћно српско племе, народ, који је очигледно живео и у долини Велике Мораве, где је имао своје главно утврђење, свој управни и војни центар у Багрдану. Били су господари у долини Велике Мораве, односно у централној Србији, елитни слој, изузетни ратници и храбар народ витезова и јунака. У још неутврђеном историјском тренутку, вероватно се пресељавају на север Европе, као и многа друга племена, и господаре широким европским просторима много векова. Тек крајем првог и почетком другог миленијума нове Христове ере почињу озбиљније борбе са Германима, у покушају да их римокатолички свештеници покрсте. Одупирање Срба, па и народа **Багра - Црвени** трајало је све до 17-18. века, када су Бодрићи, **Рујанци-Багри**, Љутићи, Бранице, Моравци и многи други народи српске крви и колена примили нову веру, и истовремено и упоредо германизовани. Као докази српског присуства на тлу Европе остала су географска имена: села, градова, река, планина... Иако су прилагођена немачком изговору јасно се уочава њихово српско и србофоно значење. Уосталом и сам назив **Багрдуна-Багрдана** недвосмислено говори ко је подигао ову тврђаву у долини Велике Мораве, и шта значи њен назив.

Мирослав Димитријевић

У дане Божићног поста, Лета Господњег 2015. у Рашевици, селу древних Срба Рашана, благодари Господа и Духа Светога недостојни раб Мирослав, на водици Сава

Фусноте:

- 1/ Б. Влајић Земљанички: „Срби староседеоци Балкана и Паноније“, Београд, 1999.
- 2/ Исто
- 3/ Др Реља Новаковић: *Даи, коментар главе 40*, „Где су били Срби од 7. до 12. века (Moravia's History reconsidered. A Reinterpretation of Medieval Sources by Imre Boba, The Hague, 1971, 14—18, 21—27, 76—85 и даље
- 4/ Б. Влајић Земљанички: „Срби староседеоци Балкана и Паноније“, Београд, 1999. ИШ „Стручна књига“ д.п. Београд, 1999.)
- 5/ (В. Извори II, стр. 77 - 78; Рачки, Документа ... стр. 416, бр. 206).
- 6/ Б. Влајић Земљанички: „Срби староседеоци Балкана и Паноније“, Београд, 1999. стр. 102
- 7/ Б. Влајић Земљанички: „Срби староседеоци Балкана и Паноније“, Београд, 1999. *103 и 104. стр*)
- 8/ Б. Влајић Земљанички: „Срби староседеоци Балкана и Паноније“, Београд, 1999. стр. 105.
- 9/ Б. Влајић Земљанички: „Срби староседеоци Балкана и Паноније“, Београд, 1999. Стр. 104
- 10/ Исто
- 11/ С. Пириватрић, Византијска тема Морава и "Моравије" Константина VII Порфириогенита, Зборник радова Византолошког института 36 (1997), стр. 173-201.)
- 12/ Петер Пишпеки Нађ, О положају Велике Моравске, часопис ЕХ PANONIA, Историјски архив Суботица, Суботица, 2000.
- 13/ (гл. 30, ДАИ, В. Извори II, стр.33)
- 14/ „Новости“, понедељак, 28. децембар, 1998.
- 15/ Георгије Острогорски: *Историја Византије*, „Просвета“, Београд, 1993.
- 16/ Треба нагласити да је појам Византије лажан. Византијско царство, под тим именом, никада није постојало. Измислили су га у Ватикану и на Западу, да би се србска (словенска) историја избрисала, а становници србско-ромејског царства (тзв. Источног римског царства) подвели под власт Ватикана. Овај пројекат је настао у 16. веку и од тада почиње да се јединствени океан србског (словенског) народа дели на десетине мањих држава, измишљених нација и међусобно завађених. Први пут се појам „Византија“ спомиње 1575. године у књизи „Corpus Historiae Bizantinae“. (Видети опширније на стр. 176-178 у делу: „Древна паметарница земље и народа Мораве“, аутор Мирослав Димитријевић, УСУ, Београд, 2015.)
- 17/ Сима Лукин Лазин, „Кратка повјесница Срба, од постања Србства до данас“ 1. издање пишчево 1894. г. 4. издање у Београду, 2003. г.; стр. 18 и 19.